

Een porseleinen naampijp

Piet Smiesing (pk.smiesing@tiscali.nl)

Een poos geleden vond ik op een marktkraam een vreemdsoortige porseleinen pijp. Er klopte iets niet aan de proporties van het geheel. Een grote porseleinen kop (stummel), met goudkleurige inscriptie en versiering, was op een vreemde manier aan een te kleine witporseleinen "waterzak" gelijmd. Een vrij zware, weichselhouten steel zat in de andere opening van de waterzak gekit. Aan het eind van de steel is met schroefdraad een hoornen tussenstuk bevestigd, waaraan een kleine zwengel en een gebogen hoornen mondstuk. Een groen koord met oranje, houten kralen, completeerde de pijp.

Ik wees de koopman op de vreemde verhoudingen van de pijp. Waarschijnlijk had hij de pijp zelf met willekeurige onderdelen in elkaar geflanst. Voor een paar euro mocht ik de pijp meenemen.

De pijpenkop

Thuis kookte ik de kop los van de "waterzak" en kwam er achter dat de steel van de pijpenkop was afgebroken. Dit verminderde de waarde aanzienlijk, maar vooral de inscriptie en de versiering maakt de pijp interessant.

Op de achterzijde lezen we in klein cursieve letters: "tot Gedagtenis". Vervolgens op de voorzijde in grote vergulde letters: "Pit van Es", met daaronder, in cursief, met kleine letter "Mr Timmermann te Emnes".

Op de kopopening is een deksel gemonteerd, voorzien van nokken, zodat de klep tijdens het roken de kop niet afsluit en de ketel dooft. Aan de binnenzijde van het deksel is een eenkoppige adelaar

gestempeld en "neusilber". Onder de rand van de kop is een gouden band aangebracht en de goudkleurige hiel gaat over in drievingerig (tabaks)blad. Onder de inscriptie vinden we een compositie van timmermansattributen, een schaaf met winkelhaak en een passer.

Gezien de spelling timmerman met twee N-nen en de aanduiding neusilber, mogen aannemen, dat deze pijp in Duitsland werd geproduceerd.

Nieuwzilver ofwel alpaca heeft niets met zilver te maken, maar is een mengsel van koper, zink en nikkel en werd al in de 17^e eeuw gebruikt, maar pas, na een patent in 1838, op grote schaal industrieel toegepast.

Informatiedrager

De informatie op de pijpenkop blijkt niet geheel foutloos te zijn. Met Emnes wordt ongetwijfeld Eemnes bedoeld, een gemeente in de Eempolder, die in 1840 1396 inwoners telt.

Pit klinkt in het Duits, net als het Duitse bijwoord mit, als Piet.

Piet of Pieter van Es woont in Eemnes, wordt op 20 maart 1777 in Amersfoort geboren, en is timmerman van beroep. Hij huwt in de kerk op 7 augustus 1803 Jannetje Heek, naaister van beroep. Als Jannetje in 1809 overlijdt, trouwt hij in 23 november 1814 met haar zuster Marretje, met wie hij een maand eerder een dochter krijgt.

In 1823 volgt ene P. van Es Izaak Stalenhoef op als burgemeester van Eemnes. Deze P. Van Es wordt weer in 1826 door Mr. C. D. Laan als burgemeester en secretaris van Eemnes opgevolgd.

Of hier onze Pieter wordt bedoeld is niet geheel duidelijk. Hij is wel de enige P. van Es, die in die periode in Eemnes woonde. Een ander werd door mij niet gevonden. Het is wel opmerkelijk dat een (meester) timmerman tot burgemeester wordt benoemd!

Op 16 april 1831 is er in het Posthuis (Groeneveld) een aanbesteding van de herbouw van de vijzelwatermolen "De Hoop". Deze molen komt uit de polder te Ameide, waar een stoomgemaal wordt geplaatst. De molen komt op de zomerdijk in Eemnes-Binnen bij Eembrugge, daar waar in de 17de eeuw ook een molen heeft gestaan. De kosten worden door Pieter van Es begroot op 11.000 gulden.

Pieter overlijdt op 1 maart 1853 op 75-jarige leeftijd. Zijn pijp bleef ongerookt. Vanwege de fouten in de inscriptie? We zullen het nimmer weten, maar zeker is dat deze porseleinen pijpenkop, vóór het midden van de 19de eeuw werd vervaardigd en beschilderd.

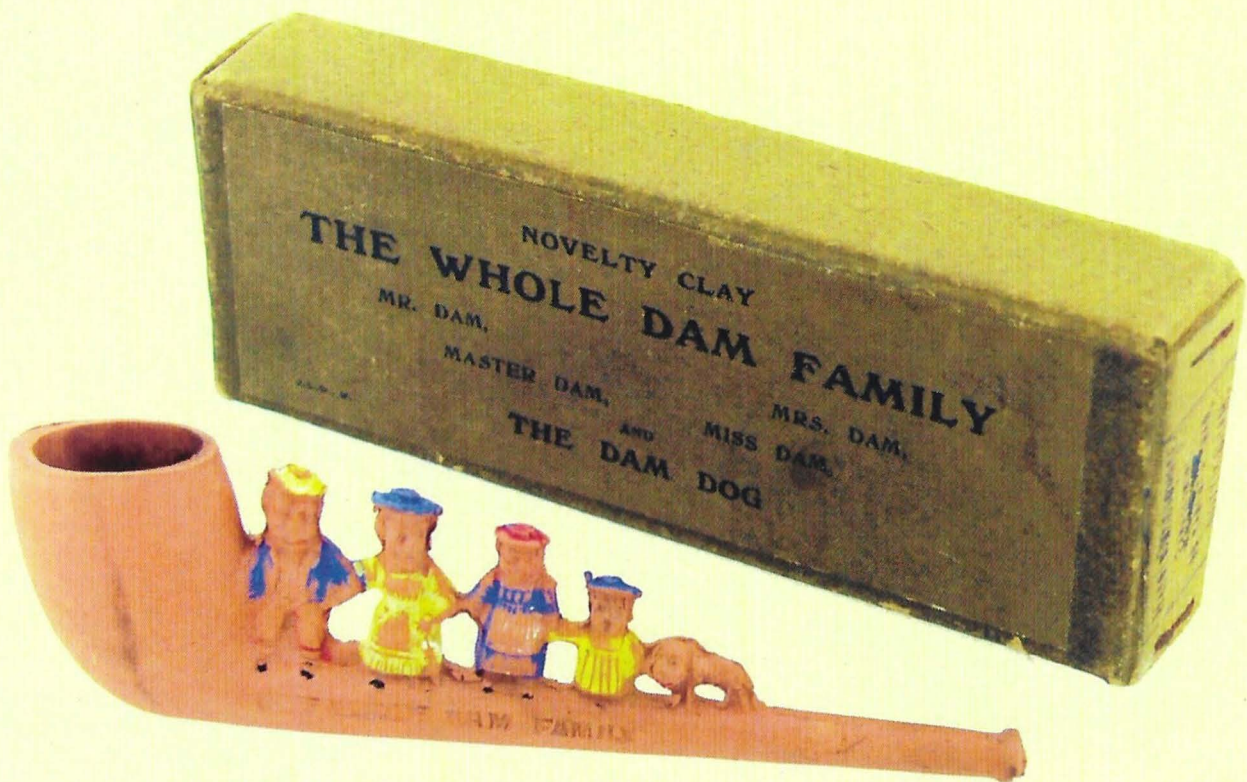
Literatuur:

Via Internet

Voorouders in het Eemland

D'Aulnis de Bourouill, J. F. C. Baron, Geschiedenis van Eemnes

Mijnssen-Dutilh, M., Dijk en polderbestuur onder Eemnes

Wie kan er helpen met de inventarisatie van dit type pijp, die gemaakt is door Julius Wingender uit Höhr (Duitsland). Meer hierover op pagina 2509

Een boeiend stukje genealogie aan de hand van een, waarschijnlijk in Duitsland geproduceerde, naampijp. Het hele verhaal is te lezen op pagina 2513